

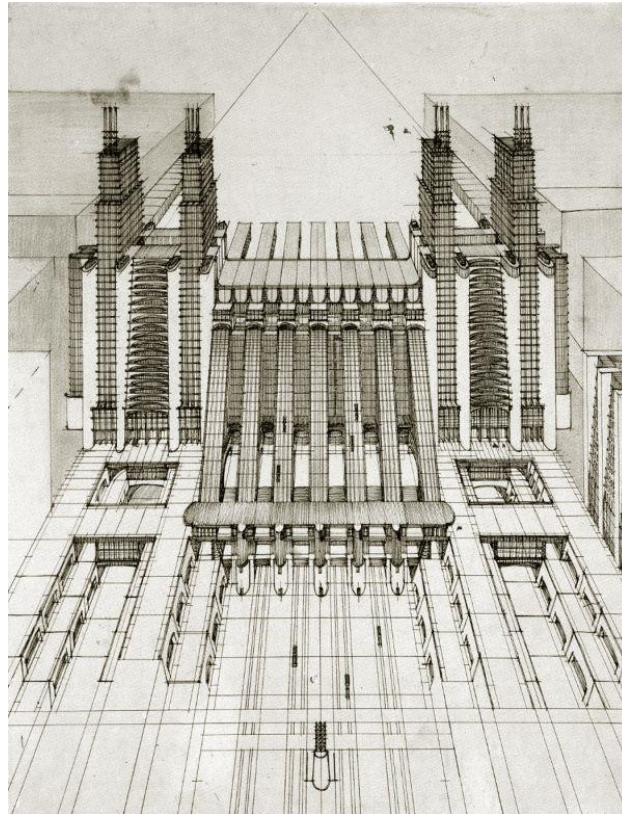
به نام خدا

مبانی نظری معماری

Architectural Theories

همه چیز در مورد مبانی نظری معماری

کاری از بخش معماری و شهرسازی ، مرکز هنری اجتماعی آمد

مبانی نظری معماری از دروس مهم و اصلی معماری است. مقصود از گذراندن این درس اشراف و احاطه کلی دانشجویان به رشته و حرفه معماری است. درس مبانی نظری معماری می‌کوشد تا بصیرت را در مورد کل رشته معماری فراهم کند. با طی کردن این درس دانشجویان نسبت به ضرورت آنچه که در آینده خواهند آموخت آگاهی می‌یابند و تمامی دانسته‌های خود را در منظومه‌ای به هم پیوسته و منسجم قرار می‌دهند.

بخشی از سرفصل درس:

مباحثی که به تعریف رشته مربوط می‌شوند

* پیوند میان معماری و فرهنگ

* بحث‌هایی در زمینه شناخت معماری:

- بحث درباره آموزش‌شده‌های معماری - بحث درباره آثار معماری .

* بحث درباره طبیعت و آنچه که معماران می‌توانند از آن اخذ کنند

* بحث‌هایی در مورد دانش‌هایی که مهندسان معمار باید بر آنها مسلط باشند:

دانستنی‌های علمی - دانستنی‌های هنری

بحث پیرامون آینده حرفه‌ای دانشجویان معماری:

- نوع مشاغلی که دانشجویان بعد از فارغ‌التحصیلی می‌توانند در آنها مشغول کار شوند

- فعالیت در دفاتر مهندسی مشاور بعنوان مهمترین فعالیت حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان معماری

حال با توجه به دو برنامه درسی موجود ، این درس را تشریح میکنیم :

- ۱- برنامه درسی جدید، مصوب سال ۱۳۹۵ که در دانشگاه تهران و بعضی دانشگاه‌ها طبق آن تدریس می‌گردد و آخرین بار توسط دانشگاه فردوسی بازنگری شده است و تا سال ۱۴۰۲ معتبر است .
- ۲- برنامه درسی قدیمی ، مصوب شورای عالی برنامه ریزی سال ۱۳۷۷ که همچنان در دانشگاه علم و صنعت و بعضی دانشگاه‌ها طبق آن تدریس می‌گردد.

عنوان درس به فارسی	مبانی نظری معماری
عنوان درس به انگلیسی	Architectural Theories
تعداد واحد	۲
تعداد ساعت	۳۲
نوع درس	اصلی
نوع واحد	نظری
پیش‌نیاز	طراحی معماری ۲

هدف کلی درس:

شناخت و آشنایی کلی و عمومی به رشته و حرفه معماری

اهداف ویژه درس:

- آشنایی با مفاهیم در حوزه معماری
- مقدمات اولیه برای شناخت مبانی نظری معماری و ارتباط آن با طراحی
- آشنایی با مباحث نظری مرتبط با طراحی محیط

سرفصل درس:

- مبانی نظری و نظریه در معماری: ضرورت، ماهیت و اهداف
- معماری و محیط: تعاریف، ماهیت و اهداف
- تعامل انسان با معماری و محیط
- منابع شناخت و کسب دانش معماری
- نسبت معماری با علوم، فنون و هنرها/ جامعه، اقتصاد، تکنولوژی، سیاست، فرهنگ، جهان‌بینی
- مفاهیم کلیدی در معماری: سکونت انسانی، محیط، طبیعت، مکان، فضا، زمان، فرهنگ، تاریخ، اقلیم و ...
- مفاهیم کلیدی در طراحی: فرم، معنی، کارکرد، ایده، کانسپت، برنامه‌ریزی، طراحی
- آشنایی با تجزیه-تحلیل و نقد آثار معماری
- آشنایی با مسائل معماری و روش‌های مسأله‌کاوی و حل مسئله
- آشنایی با محصولات رشته معماری: مقیاس خرد و کلان (تک‌بنا، مجموعه‌ها و شهرها)
- درباره حرفه معماری: زمینه‌های فعالیت حرفه‌ای، آموزشی و پژوهشی.
- نقد پروژه‌ها و آثار معماری
- نگارش مقاله: مفاهیم در معماری
- آشنایی با قواعد انتظام و قانونمندی فضایی

این درس گام نخست برای اندیشیدن و مسیرهای آن در معماری و تلاش برای شکل‌گیری نطفه‌های اولیه اندیشه‌های پشتیبان آفرینش آثار معماری در مقاطع تحصیلی بالاتر و فعالیت‌های حرفه‌ای است؛ بنابراین ماهیت این درس بیشتر بر طرح مباحث و مسائل (درونی و بیرونی) حوزه معماری، گفتگو و بحث علمی و انجام پروژه‌های تحقیقی مرتبط با مباحث درس استوار است.

توانایی و شایستگی‌هایی که درس پرورش می‌دهد:

در این درس دانشجو فرصتی برای تأمل در بنیان‌های نظری و مفاهیم معماری یافته و می‌آموزد که مبانی نظری معماری چیست و چگونه می‌تواند مقدمات عمل را فراهم آورد.

- توانایی شناخت و بررسی موضوعات مرتبط با معماری و نقد آثار معماری
- شناخت مفاهیم حوزه معماری
- توانایی تفکر انتقادی و حل مسئله

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
۲۰٪	۲۰٪	۵۰٪	۱۰٪

تجهیزات و امکانات موردنیاز برای ارائه:

فضای کلاس، رایانه و نرم‌افزارهای آفیس و تصویری، تخته وایت‌بورد، ویدئوپرزکتور

منابع اصلی:

- قبادیان، وحید. مبانی و مفاهیم در معماری معاصر غرب. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۲.
- کین، دیویداسمیت. مبانی نظری معماری. برگردان علی یاران؛ ویراستار علی اکبر آخوندی؛ تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۸۳.
- گروتز، یورگ. زیبایی‌شناختی در معماری. تهران: ترجمه جهان‌شاه پاکزاد؛ انتشارات دانشگاه شهید بهشتی؛ ۱۳۷۴
- معماریان، غلامحسین. سیری در مبانی نظری معماری. تهران: غلامحسین معماریان، ۱۳۹۳.
- کراوج، دورا پی. سنت در معماری: آفریقا، آمریکا، آسیا و اقیانوسیه. مترجم محمدتقی فرامرزی. تهران: موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری، متن، ۱۳۹۰.
- Introduction to Architecture, edited by James C. Snyder & Anthony J. Catanese, U.S.A: Mc. Graw- Hill, 1977.
- Duffy, Francis & Hutton, Les. Architectural Knowledge; The Idea of a Profession, London & New York: E & FN Spon, 1998

منابع فرعی:

- اتو، وین. معماری و اندیشه نقادانه. ترجمه امینه انجم شعاع، تهران: فرهنگستان هنر، ۱۳۸۴
- فلامکی، محمدمنصور. ریشه‌ها و گرایش‌های نظری معماری. تهران: فضا، ۱۳۸۱

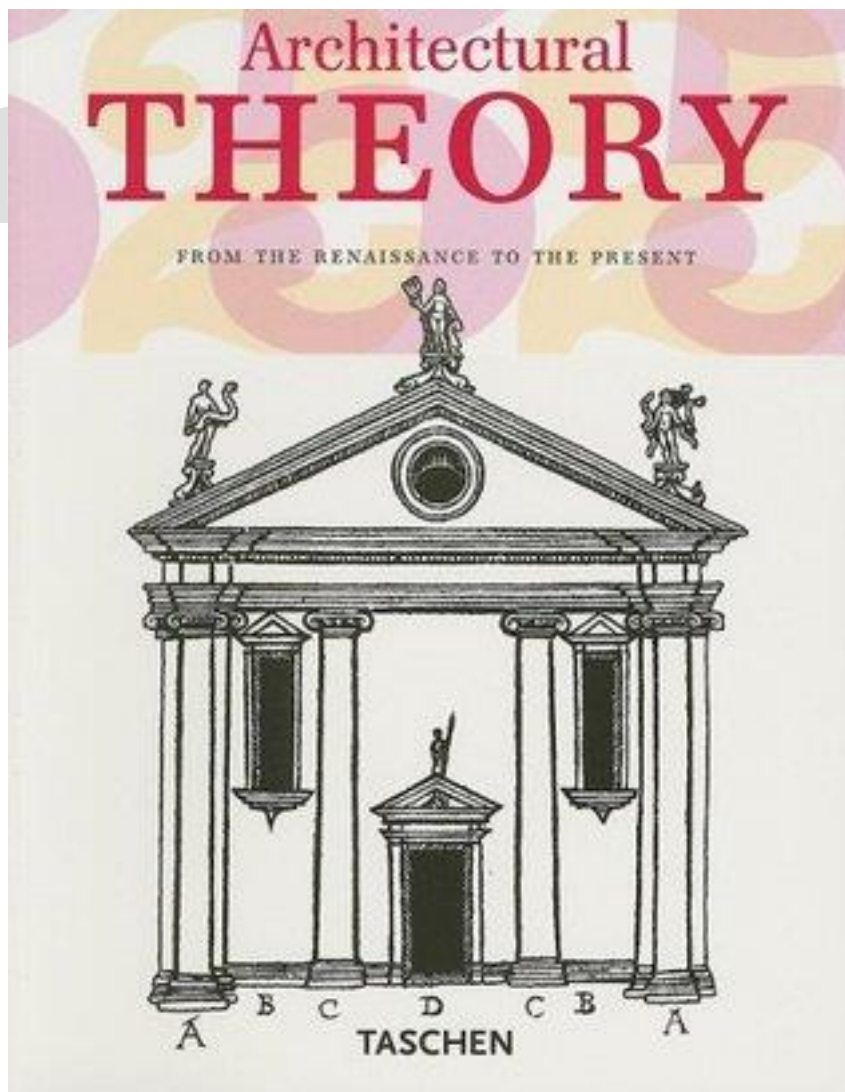

Amadgp.ir

- مک اندرو، فرانسیس تی. روان شناسی محیطی. مترجم غلامرضا محمودی. تهران: واینا، ۱۳۹۲.
- نزیبت، کیت. نظریه های پسامدرن در معماری. ترجمه و تدوین محمدرضا شیرازی. تهران: نشر نی، ۱۳۸۶.
- Paul-Alan Johnson. The Theory of Architecture: Concepts, Themes & Practices, Wiley; 1 edition (April 15, 1994)

منابع مطالعاتی:

- <http://www.noormags.ir/view/fa/default>
- <http://www.ensani.ir/>
- <http://sid.ir/>
- Architectural Theory Review (Journal).
<http://www.tandfonline.com/toc/ratr20/current>

مبانی نظری معماری

پیشنیاز: طرح معماری (۳)

نوع واحد: نظری

تعداد واحد: ۳ واحد

هدف:

مقصود از گذراندن این درس اشراف و احاطه کلی دانشجویان به رشته و حرفه معماری است. به بیان روشنتر به همان صورت که هر یک از مواد درسی رشته معماری می‌کوشد تا بصیرتی در مورد دانش خاصی از این رشته را به دانشجویان عرضه نماید، درس مبانی نظری معماری می‌کوشد تا این بصیرت را در مورد کل رشته معماری فراهم کند. در نتیجه این درس می‌تواند از یک سو میان مفاهیم مطرح شده در مواد درسی مختلف رشته معماری پیوند ایجاد کند و از سوی دیگر ضرورت وجودی هر یک از آنها را معلوم دارد. با طی کردن این درس دانشجویان نسبت به ضرورت آنچه که در آینده خواهند آموخت آگاهی می‌یابند و تمامی دانسته‌های خود را در منظومه‌ای بهم پیوسته و منسجم قرار می‌دهند.

موضوع:

با توجه به هدف فوق موضوعاتی که در کلاس مبانی نظری معماری مطرح می‌شوند موضوعاتی کلی خواهند بود و به این ترتیب بدیهی است که بعضی از این موضوعات «فایده‌کاربری» نخواهد داشت. مباحث مطروحه در درس مبانی نظری معماری مباحثی از این قرارند:

۱. مباحثی که به تعریف رشته مربوط می‌شوند: همواره بحث در مورد موضوع، هدف و ماهیت رشته معماری مهمترین بحث کلاسها و کتابهای مبانی نظری معماری را تشکیل می‌دهد و نتایجی که از این بحثها گرفته میشود نتایجی اساسی است که مبنای تمامی تعاریف جزئی رشته معماری قرار می‌گیرد. مخصوصاً بحث در باره ماهیت هنری رشته معماری بسیار حائز اهمیت است.
۲. پیوند میان معماری و فرهنگ: علی‌رغم تأثیراتی که نوع نظام اقتصادی، سیاسی و امکانات تکنولوژیک و شرایط محیط طبیعی بر آثار معماری باقی می‌گذارد، آثار معماری در دامن فرهنگها و یا به بیان روشن‌تر در دامن اندیشه‌ها و جهان بینی‌ها متولد می‌شوند. برای روشن کردن این امر می‌توان چند سبک معماری را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد و نسبت میان این سبکها و مکتب فکری که بدان وابسته هستند را معلوم نمود.
۳. بحثهایی در زمینه منابع شناخت معماری:

- بحث در باره آموزشکده‌های معماری، تاریخ شکل‌گیری آنها، روشهای آموزشی در آنها، طول دوره‌های تحصیلی، هدفهای آموزشی و ...

- بحث در باره آثار معماری: الف. بحث در باره فایده تاریخ معماری بعنوان مجموعه آثاری که در طول حیات بشر شکل گرفته است. ب. نحوه تجزیه و تحلیل و ادراک یک اثر معماری از طریق تعمق در اثر. در این بررسی ها باید کوشش شود تا «انتخابهایی» که طراح به هنگام طراحی اثر نموده است روشن شود و بعلاوه این انتخابها در سلسله مراتبی قرار گیرند که به سلسله مراتب طراحی آن اثر شباهت داشته باشد. موفقیت این عمل در آن است که مدرسین بدون استفاده اطلاعات خارجی (منظور از اطلاعات خارجی اطلاعاتی است که با استفاده از کتاب یا افراد بدست می آید) بلکه با تمسک به «صورت» خود اثر پی به حقیقت آن ببرند.

۴. بحث در باره طبیعت و آنچه که معماران می توانند از آن اخذ نمایند.
۵. بحث هایی در مورد دانشهایی که مهندسیین معمار باید بدانها مسلط باشند. بحثهای این قسمت را می توان به دو دسته، دانشهای علمی و دانشهای هنری تقسیم نمود.

- دانستیهای علمی: در زمینه دانشهای علمی مدرسین می توانند در خصوص نوع علمی که در رشته معماری تدریس می شود سخن بگویند و مقام و موقع این درس را معلوم دارند همچنین نحوه نگاه مهندس معمار به این دانشها را بیان کنند. در خصوص بعضی از این دانشها که کمتر در دانشکده های معماری کشور ما عرضه می شود مدرسین می توانند وقت بیشتری را صرف کنند و به تجزیه و تحلیل موضوع بپردازند. زمینه هایی از قبیل روانشناسی در معماری یا کاربرد کامپیوتر در رشته معماری بعنوان مثال قابل ذکرند.

- دانستیهای هنری: بخش بزرگی از تجربیات دانشجویان در طی درس ترکیب و بعد از آن، به دانشهای هنری رشته معماری ارتباط پیدا می کنند. نوع تدریس عملی این دانشها در کلاسهای یاد شده به گونه ای است که فرصتی برای طرح این مطالب به صورت نظری باقی نمی گذارد. در عین حال نیز چنانچه پیش از انجام پروژه های عملی به نظریه پردازی در این باره اقدام شود نتیجه مورد نظر اخذ نخواهد شد. در درس مبانی نظری معماری زمینه مناسب برای پرداختن به این موضوعات فراهم شده است. مدرسین می توانند موضوعات مختلفی را از قبیل ساماندهی اشکال، مقاومت مصالح و کاربرد رنگ در آثار معماری، نور در معماری، مقیاس، هندسه پنهان، عناصر تشکیل دهنده کالبدبنا، آرایش فضای باز و مانند اینها را همراه با مصادیق مناسب به بحث بگذارند.

۶. طراحی معماری: مقصود اصلی از تربیت مهندسی معمار تقریباً در تمامی دانشکده های معماری به وجود آوردن «طراح» است. به این ترتیب تمامی فعالیت های معماری، کنترل کیفیت معماری در سازمانها و نهادهای دولتی کشور، تدریس در رشته معماری و امثال اینها فرع بر موضوع اصلی یاد شده قرار می گیرند. به این منظور (تربیت طراح) درس های طراحی معماری محور آموزش در رشته معماری را تشکیل می دهند و اغلب درس دیگر نیز در خدمت این

درس اصلی هستند. اما علی رغم همه این اهمیتی که به امر طراحی معماری داده می شود، کمتر فرصت آن پیش می آید که در تمرینات معماری روش طراحی یک اثر، مورد بحث و گفتگو قرار گیرد. درس مبانی نظری معماری موقعیت مغتنمی است که با اتکا به تجربیات عملی گذشته دانشجویان می تواند به این مهم بپردازد. مباحث مربوط به طراحی معماری را می توان به دو بخش برنامه ریزی و طرح ریزی (طراحی) تقسیم نمود.

- برنامه ریزی: در بخشهای مربوط به امر برنامه ریزی لازم است که مراحل برنامه ریزی یعنی مطالعات و مرحله تعیین یا تدوین برنامه مشخص شود، فایده های برنامه ریزی معلوم گردد، ابواب و فصول برنامه مورد بحث قرار گیرد، در خصوص پیوند مطالعات و برنامه نهایی گفتگو شود و همچنین در خصوص موضوع تحقیق، منبع تحقیق و روشهای تحقق تأمل شود. موضوع دیگری که در این بخش حائز توجه است پیوند برنامه ریزی و طرح ریزی است. در این قسمت در خصوص تقدم و تأخر امر برنامه ریزی نسبت به مرحله آغاز طرح ریزی گفتگو می شود.

- طرح ریزی: در این بخش درباره تعریف این بخش از کار طراحی معماری و همچنین در باره مراحل مختلف آن بحث می شود. بعلاوه در مورد فایده برنامه ریزی و نقش آن در کار طرح ریزی تأمل می شود. کاربرد تصاویر مختلف (برشهای افقی و عمودی و ماکت و ...) می تواند بخشی را بحثهای این قسمت را تشکیل دهد. مهمترین بحث این قسمت را نحوه رسیدن به طرح تشکیل می دهد. در این مبحث مدرسین با استفاده از نظریات گوناگونی که در کتابهای تئوری معماری عرضه شده است یا عملاً در دانشکده های معماری عرضه می شود به تشریح این مسئله می پردازند. چگونگی همکاری متخصصین مختلف از قبیل متخصصین سازه، برق، تاسیسات مکانیکی در طراحی یک پروژه نیز باید مورد توجه قرار گیرد.

Amadgp.ir

7. بحث پیرامون آینده حرفه ای دانشجویان معماری: در این بحث ها موارد زیر مورد توجه قرار گیرد.

- نوع مشاغلی که دانشجویان بعد از فارغ التحصیلی می توانند در آنها مشغول کار شوند.

- فعالیت در دفاتر مهندسی مشاور بعنوان مهمترین فعالیت حرفه ای فارغ التحصیلان معماری.

در بحثهای مربوط به این قسمت می توان در خصوص نحوه تشکیل یک دفتر مهندس مشاور، نحوه ساماندهی

متخصصین در شرکت برای هر پروژه، همچنین نحوه ارجاع کار (پروژه معماری) به مهندس مشاور، مسائل حقوقی

فی مابین مشاور و کارفرما، و به طور کلی مسائل عمومی که با حرفه معماری ارتباط پیدا می کند، سازمانهای دولتی که به

طور مستقیم با دفاتر مهندسیین ارتباط دارند و نحوه ارتباط آنها نحوه گردش کار در یک دفتر مهندس مشاور و مانند آنها

گفتگو نمود.

روش ارائه :

Amadgp.ir

نحوه تدریس مبانی نظری به صورت سخنرانی و سمینار بوده و تنها ممکن است در برخی موارد بحث و گفتگوها در فضای خارج از دانشکده معماری برای مثال در یک اثر معماری عرضه شود یا به صورت نمایش فیلم باشد. به هنگام تدریس بهتر است که مدرسین یا سخنرانان میهمان با پرسش و پاسخ با دانشجویان و ایجاد تشنگی در آنها به طرح موضوعات مورد نظر خود پردازند. تمام موضوعاتی که در طی درس مورد توجه قرار می‌گیرد می‌تواند مبنای تمرینات دانشجویان باشد که به صورت گزارش کتبی یا هر شکل دیگری (فیلم، گفتار و غیره) قابل عرضه است. چنانچه در پاره‌ای مواقع در بحثهای کلاس، مدرس ظرف زمان را متناسب و کافی برای بحثهای فوق نداند ممکن است بعضی از بحثها از طریق معرفی و ارائه کتاب یا مقاله مناسب به دانشجویان جبران شود. برای تامین منابع لازم برای مطالعه دانشجویان توصیه می‌شود کتابها و مقالات مفید در مباحث فوق توسط اساتید این درس در دانشکده، نای مختلف شناسایی و در صورت لزوم ترجمه یا آماده سازی گردد. بی شک واحد پژوهش دانشکده‌ها می‌توانند در این خصوص فعالیت مؤثر داشته باشند.

Amadgp.ir